

ผู้หญิงที่ชายขอบของกระบวนการสันติภาพชายแดนใต้ : มุมมองของผู้หญิงผู้ได้รับผลกระทบ

Women at a Periphery of the Deep South Peace Process: A perspective of Female Victims of Violent Conflict

ดวงหทัย บุรณเจริญกิจ^{1*}, ปาริชาติ สุวรรณบุบผา¹ และ มณีภา ยิ้มย่อง²
Duanghathai Buranajaroenkij^{1*}, Parichat Suwanbubbha¹ and Montipa Yimyong²

¹สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

¹Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University, Panyaphiphat Building
999 Phuttamonthon 4 Rd., Salaya, Nakhon Pathom 73170, Thailand.

²นักวิจัยอิสระ

²Independent Researcher

*Corresponding Author. Email: duanghathai.bur@mahidol.edu

Doi : 10.14456/jmcpupeace.2017.2

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้ได้ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการใช้กระบวนการสานเสวนากับกลุ่มปิด ผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นกลุ่มผู้หญิงจากจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ ผู้หญิงที่เป็นญาติของผู้ต้องขังคดีความมั่นคงและเหยื่อของความรุนแรง การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจผลกระทบที่ความขัดแย้งและการจัดการความขัดแย้งมีต่อผู้หญิง รวมไปถึงการค้นหาโอกาสที่ผู้หญิงจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในสถานการณ์ความขัดแย้งที่ใช้อาวุธและความรุนแรง ผู้หญิงมักถูกโยงกับภาพลักษณ์ของความเป็นเหยื่อ กระนั้นก็ตาม สถานการณ์ความขัดแย้งก็เป็นตัว

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผู้หญิงและการสร้างสันติภาพ : กรณีผู้หญิงผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงและผู้หญิงผู้ได้รับผลกระทบในจังหวัดชายแดนใต้” ภายใต้ “แผนงานวิจัยเพื่อทำความเข้าใจ เข้าถึงความต้องการของคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อนำไปสู่การคืนดี” ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหิดล ผ่านสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา

*Received December 31, 2016; Accepted February 13, 2017.

เร่งปฏิกริยาให้ผู้หญิงออกมาสู่พื้นที่สาธารณะเพิ่มมากขึ้นพร้อมทั้งบทบาทที่เปลี่ยนไป ซึ่งพบได้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้หญิงเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสันติภาพเพิ่มมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การศึกษานี้ พบว่าผู้หญิงได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งแตกต่างจากผู้ชาย และยังมีที่ทางที่จะออกเสียงมากนัก แต่ต้องการที่จะเข้าร่วมและมีศักยภาพในการเกื้อหนุนกระบวนการสันติภาพเพื่อความมั่นคงในชีวิตของผู้หญิงและบุตรหลานของพวกเขา งานศึกษานี้มีข้อเสนอซึ่งได้มาจากข้อค้นพบที่สำคัญข้อหนึ่งคือ เป็นเรื่องจำเป็นที่กระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะต้องมีโครงสร้างพื้นฐานการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อความจำเป็นทางเพศภาวะที่จะสนองความต้องการของผู้หญิงกลุ่มที่ไร้อำนาจในพื้นที่ความขัดแย้ง ซึ่งอยู่ชายขอบของกระบวนการสันติภาพ

คำสำคัญ: ผู้หญิง; เพศสภาพ; ความมั่นคง; สันติภาพ; จังหวัดชายแดนใต้; ประเทศไทย

Abstract

This research draws from available literatures and employs qualitative methods using in-depth interviews and closed-group dialogue process. The participants of the study are Muslim women who have lost their immediate male family members due to violence and national security charge. This study aims at examining impact of conflict situation and conflict management on women, including exploring potential and opportunity for women's participation in peace building in the Deep South. Armed conflict and violence affected women's and men's lives in different ways. Oftentimes, women are depicted as merely victims. Under certain circumstances conflict can also be a catalyst bringing women into the public sphere through which women play altogether new roles. This dynamic can be seen in the Deep South of Thailand where more women have been engaging in peace-building project in recent years. The evidence reveals that this group of female has been marginalized and their voices are still unheard. They want to be part of a peace process to protect themselves and their children in daily life. The recommendation of the study therefore, to have gendered infrastructure to fulfill gendered demands and agenda of the powerless group of women, usually be marginalized from the peace process, to be addressed and realized in the peace-building process.

Keywords: Women, Gender, Security, Peace, the Deep South, Thailand

บทนำ

สถานการณ์ความขัดแย้งรุนแรงที่ใช้อาวุธระหว่างรัฐไทยกับขบวนการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราชในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้น นับแต่มกราคม พ.ศ. 2547 ถึงเมษายน พ.ศ. 2558 ศรีสมภพ จิตรภิรมย์ศรี (Jitpiromsri, 2014) เผยว่า เกิดเหตุความรุนแรงขึ้น 14,869 ครั้ง ส่งผลให้มีผู้บาดเจ็บ 11,548 คน และเสียชีวิต 6,379 คน ความรุนแรงยังส่งผลให้ผู้หญิงมากถึง 2,295 คนเป็นหม้าย มีเด็กต้องเป็นกำพร้า 4,455 คน (Panpetch and Ramansiriwong, 2011) อายุเฉลี่ยของผู้ชายที่เสียชีวิตในสถานการณ์ความรุนแรงชายแดนใต้เฉลี่ยอยู่ที่ 45.9 ปี และเป็นผู้ชายที่เป็นหัวหน้าครอบครัวมากถึง 84.5% (CEDAW Watch Thailand, 2008) การปฏิบัติการทางอาวุธมิได้ส่งผลให้กับผู้ที่เป็นเหยื่อของความรุนแรงทางตรงเท่านั้น หากยังส่งผลกระทบต่อครอบครัวของเหยื่อทางอ้อมอีกด้วย จากการรายงานของนักวิชาการในพื้นที่พบว่า มีผู้คนจำนวน 30,435 คน ต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัว และมีคนจำนวน 85,025 คนมีสมาชิกในครอบครัวได้รับบาดเจ็บจากสถานการณ์ความรุนแรง (Jitpiromsri, 2014) สถานการณ์ความรุนแรงจึงส่งผลให้ผู้หญิงต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นแม่บ้านมาเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว แบกรับภาระในการดูแลครอบครัวโดยไม่ทันได้เตรียมตัวและใจไว้ล่วงหน้า

เมื่อผู้หญิงเผชิญกับปัญหาและได้รับผลกระทบจากความรุนแรง มักจะได้รับผลกระทบและมีปัญหาในทางเศรษฐกิจด้วย ในขณะที่ผู้หญิงและครอบครัวผู้ต้องชังคดีความมั่นคงก็ได้รับผลกระทบในทางจิตวิทยา สังคมค่อนข้างมาก ส่งผลต่อสภาพจิตใจและการดูแลเด็กและเยาวชนที่อยู่ในปกครอง สภาพเช่นนี้เสี่ยงต่อการส่งต่อเชื้อของความคิดที่จะล้างแค้นกันอย่างไม่จบสิ้น ในปัจจุบัน มีแนวโน้มว่าผู้หญิงเข้าร่วมขบวนการต่อต้านรัฐมากขึ้น (Din-a, 2015) ดังนั้น เพื่อให้กระบวนการสร้างสันติภาพเกิดขึ้นได้จริง การตอบสนองในเชิงเศรษฐกิจและวัฒนธรรมเพื่อบรรเทาความทุกข์ร้อนต้องทำงานร่วมกับการสร้างโอกาสในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับกระบวนการสันติภาพ ซึ่งบุญเอื้อ บุญฤทธิ์ (Boonrith, 2013) เห็นว่า หน่วยงานด้านความมั่นคงในพื้นที่ต้องมีความเข้าใจความต้องการประชาชนที่รู้สึกถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนและใส่ใจรอบคอบต่อปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อป้องกันไม่ให้ฝ่ายขบวนการนำการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ไปใช้เป็นเงื่อนไข

งานวิจัยนี้มุ่งทำความเข้าใจมุมมองต่อความมั่นคงของผู้หญิงผู้ได้รับผลกระทบ รวมทั้งค้นหาปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคในการร่วมสร้างสันติภาพของผู้หญิงในสถานการณ์ความขัดแย้งและความรุนแรง โดยอาศัยกรอบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งและความเป็นธรรมทางเพศเป็นแนวทาง พร้อมไปกับการค้นหาศักยภาพและโอกาสที่ทำให้ผู้หญิงสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะผู้หญิงผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ โดยเฉพาะกลุ่มที่เป็นญาติของผู้ต้องคดีความมั่นคง ยังขาดโอกาสที่จะเข้าสู่กระบวนการพูดคุยสันติภาพอย่างเป็นทางการ จึงขาดหลักประกันว่าข้อตกลงที่จะมีผลกระทบต่อชีวิตของผู้หญิงจะได้รับความใส่ใจอย่างรอบด้าน ดังที่ปารีชาต สุวรรณบุบผาและคณะ (Suwanbubbha, P. et al., 2016) กล่าวว่า “การสร้างบรรยากาศของการสนทนาให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกไว้วางใจ จะทำให้เวทีนั้นกลายเป็นพื้นที่แห่งโอกาสของการพูดคุยที่เรียกว่า “พื้นที่

ปลอดภัย” สามารถทำให้กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น” อันเป็นกระบวนการสำคัญที่จะสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อการออกแบบทางเลือกใหม่ที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะพื้นที่ (Wises and Chantima, 2016) เพราะว่าการที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขไม่ว่าจะเป็นระดับครอบครัวหรือระดับสังคม แม้ความคิดเห็นจะขัดแย้งกันบ้าง หากมีมาตรการในการหาทางออกร่วมกันเพื่อการเข้าใจความแตกต่างทั้งทางความคิดและกระบวนการทัศนซึ่งเป็นตัวผลักดันให้ผู้คนเกิดความขัดแย้งหรือความรุนแรงได้ (Mansumittrchai, 2015; Sompong, 2016) ย่อมป้องกัน “ความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม” อันอาจนำไปสู่ความรู้สึก “เป็นอื่น” กับภาครัฐ ซึ่งความยุติธรรมนั้นเป็นตัวแปรสำคัญที่จะเชื่อมกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมให้เข้าหากัน (Phramaha Hansa Dhammaso, 2013) นอกจากนี้ กระบวนการสันติภาพจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อเสียงของทุกฝ่ายโดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงได้ถูกรวมอยู่ในแผนภาพของสันติภาพ (Tangpitakkul, 2015) งานวิจัยนี้ต้องการสะท้อนความรู้สึกและความต้องการ ทำให้ประสบการณ์ของผู้หญิงกลุ่มนี้เป็นที่ประจักษ์ เป็นส่วนหนึ่งของการพยายามที่จะสร้างพื้นที่เพื่อให้เกิดความยุติธรรม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยคุณภาพที่ใช้ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews: IDIs) และการใช้กระบวนการสานเสวนากับกลุ่มผู้หญิงที่เป็นญาติของผู้ต้องขังคดีความมั่นคงและเหยื่อความรุนแรง โดยจัดสานเสวนาจำนวนสองครั้ง คือ ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 14-16 มีนาคม 2557 จำนวนผู้เข้าร่วมวิจัย 36 คน ครั้งที่สอง เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม-2 สิงหาคม 2558 จำนวนผู้เข้าร่วมวิจัย 15 คน นอกจากนี้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interviews: KIIs) จำนวน 5 คน ผู้เข้าร่วมวิจัยที่เข้าร่วมกระบวนการสานเสวนาเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความขัดแย้ง มีภูมิลำเนาอยู่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ประสานผ่านกลุ่มองค์กรที่ทำงานช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบและได้พบเพื่อชี้แจงโครงการวิจัยฯ ก่อนที่จะเริ่มงานศึกษา โดยผู้เข้าร่วมได้มีโอกาสตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมกับโครงการหรือไม่ ในการศึกษาวิจัยฯ นี้ นำกระบวนการสานเสวนา ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยสถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยสร้างพลังกลุ่มและความไว้วางใจระหว่างกลุ่มผู้หญิงที่เป็นญาติของผู้ต้องขังคดีความมั่นคงและเหยื่อความรุนแรงกับคณะผู้วิจัย เพื่อเปิดพื้นที่ให้ผู้ร่วมวิจัยได้ฟังซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความเข้าใจที่เป็นจุดยืนของผู้สูญเสียหรือผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรง ซึ่งบ่อยครั้งถูกซ้ำเติมด้วยการถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อการร้ายหรือร่วมสมคบคิด อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยซึ่งมีประสบการณ์ตรงในพื้นที่ความขัดแย้งรุนแรงได้เสนอความเห็นต่อการสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยคำนึงถึงความต้องการของตนเองและความต้องการที่หลากหลายอย่างรอบด้านอีกด้วย อนึ่ง คณะผู้วิจัยฯ ตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการวิจัยอย่างมีจริยธรรม คณะผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากผู้ร่วมวิจัยให้นำข้อมูลมาใช้ในงานวิจัยได้ โดยบางกลุ่มจะไม่ระบุชื่อผู้ถูกสัมภาษณ์เพื่อรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล

ผลการศึกษา

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ การทบทวนวรรณกรรมและกระบวนการสนทนา ทำให้เห็นมุมมองของผู้หญิงต่อประเด็นความมั่นคง ที่ทำให้ผู้หญิงเห็นความจำเป็นในการเข้าสู่กระบวนการสันติภาพ งานวิจัยนี้คัดเลือกประเด็นที่มีนัยสำคัญที่จะนำเสนอในบทความนี้สามประเด็น ประกอบด้วย ประเด็นที่หนึ่ง ความมั่นคงของผู้หญิงต่างจากความมั่นคงของรัฐ ประเด็นที่สอง ผู้หญิงผันตัวเองจากเหยื่อสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และประเด็นสุดท้าย ความท้าทายในการมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพของผู้หญิง ซึ่งจะอภิปรายรายละเอียดในส่วนต่อจากนี้

1. ความมั่นคงของผู้หญิงต่างจากความมั่นคงของรัฐ

ผู้หญิงที่เข้าร่วมการวิจัยที่สามต้องคดีความมั่นคง เล่าว่า เมื่อสามปีซึ่งเป็นผู้จุนเจือครอบครัวถูกจับทำให้สูญเสียหลักพิงและรายได้ ผู้หญิงซึ่งมักมีบุตรในความดูแลต้องเปลี่ยนบทบาทจากแม่บ้านมาเป็นหัวหน้าครอบครัวและผู้หาเลี้ยงครอบครัวอย่างกะทันหัน แม้ในกรณี ที่ได้รับการปล่อยตัวเพราะหลักฐานไม่เพียงพอ ผู้หญิงที่เข้าร่วมวิจัยบอกว่า เมื่อมีเหตุความรุนแรงขึ้นในพื้นที่ก็ยังมีโอกาสถูกตรวจค้น ทำให้เพื่อนบ้านและแม้แต่ญาติพี่น้องไม่กล้าแสดงตนถึงความสัมพันธ์ที่มี เพราะเพื่อนบ้านและญาติเกรงว่าอาจจะถูกพาดพิงว่ามีส่วนพัวพันกับขบวนการเคลื่อนไหว ส่งผลให้ถูกโดดเดี่ยวจากสังคมเดิมที่ตนอยู่ หลายกรณีจึงเลือกที่จะออกไปทำงานนอกพื้นที่ ต่างประเทศบ้าง ต่างจังหวัดบ้าง ทำให้ครอบครัวต้องพลัดพราก

บางคนที่สามหรือบุตรถูกตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับคดีความมั่นคง ผู้หญิงรู้สึกว่าจะต้องอยู่อย่างไรที่พึ่งผู้เข้าร่วมคนหนึ่งเล่าประสบการณ์ส่วนตัวว่า “ในหมู่บ้านเราเดี๋ยวนี้ นายก อบต. นายอำเภอ ไม่มีใครมาช่วยเหลือพวกเราเลย ถ้าเกิดเหตุการณ์อะไรก็ไม่มีใครมาถามไถ่อะไรเลย ผู้นำชุมชนไม่สนใจและช่วยเหลือชาวบ้านที่ถูกหมายเรียกตัวเลย ทางรัฐก็อยู่แต่รัฐ ชาวบ้านก็อยู่แต่ชาวบ้าน” อีกคนหนึ่งเสริมว่า “เมื่อรัฐไม่ยื่นมือเข้ามาช่วย ชาวบ้านก็ยิ่งกลัว ผลก็คือ ชาวบ้านไม่ช่วยเหลือชาวบ้านกันเอง เป็นเพราะว่า เขากลัวว่าถ้าหากช่วยเหลือใคร ทหารก็จะเข้ามา และคนที่ช่วยก็อาจทำให้เกิดความกลัว” บทสนทนาในวงสนทนาสนทนา สະທ້ອນให้เห็นว่า ชาวบ้านที่มีสมาชิกในครอบครัวพัวพันกับคดีความมั่นคง ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องคดี ต่างต้องเผชิญชะตากรรมคล้ายกัน คือการ “ถูกกันออกจากสังคม” ของตนเอง จากญาติพี่น้อง จากเพื่อนบ้าน และจากผู้นำชุมชน ตลอดจนผู้ปกครองท้องถิ่น ทำให้ถูกโดดเดี่ยวจากชุมชนทั้งที่ตัวผู้หญิงเองและลูกๆ ของเธอไม่ได้ถูกตั้งข้อสงสัยหรือพัวพันกับคดีของสามีด้วยก็ตาม

นอกจากนี้ยังมีประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้ร่วมวิจัยสะท้อนถึง ตัวอย่างเช่น การตั้งด่านตรวจบนถนนที่ส่งผลข้างเคียงอันไม่ได้เกิดจากเจตนาต่อชาวบ้านได้ “ด่านที่ติดจับอยู่ตามถนน ซึ่งเคยผ่านเป็นประจำ มีอยู่ครั้งหนึ่งเพื่อนบ้านผ่านแล้วโดนเหล็กของที่คันถนนยื่นออกมาโดนถึงขนาดต้องเย็บแปดเข็ม คนท้องก็เคยแท้ง เพราะขับรถแล้วเหยียบไม้ที่กั้นอยู่ระหว่างด่าน แถมยางรถก็เคยแตกแล้ว” ผู้หญิงที่ร่วมสนทนาสนทนาสะท้อนว่าเวลาผู้ชายไปธุระไกลบ้าน ต้องกลับค่าๆ ทำให้มีความหวงใยเป็นพิเศษ เพราะพบว่าการตั้ง

ด้านบางจุดอยู่ในมุมมองไม่เห็นได้จากที่ไกลหรืออยู่ในที่ที่อาจเกิดอุบัติเหตุได้ เช่น ทางโค้งหรือหัวสะพาน บางครั้งทำให้ผู้ถูกตรวจตกใจกลัวเพราะไม่ทราบว่าเป็นเจ้าหน้าที่ เกรงว่าจะถูกทำร้าย จึงเกิดความเข้าใจผิดกันได้ ผู้ที่คอยอยู่ทางบ้านก็จะรู้สึกกระวนกระวายห่วงใยความปลอดภัยของตัว

ความมั่นคงของรัฐและของผู้หญิงนั้นต่างกัน การปฏิบัติการบางประการเพื่อความมั่นคงของรัฐ เมื่อมองจากมุมมองของผู้หญิงกลายเป็นความไม่มั่นคงในชีวิตและเศรษฐกิจ การมุ่งเน้นความมั่นคงแห่งชาติ ทางการเมืองจากสถานการณ์ความรุนแรงทำให้ความมั่นคงในมิติอื่นๆ ถูกกลืนหายไป เช่น ความมั่นคงทาง เศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม-จิตวิทยา การไม่มีส่วนร่วมของผู้หญิงที่ต้องรับผลกระทบโดยตรงจากการ ใช้กำลังของกลุ่มติดอาวุธที่ต่อต้านรัฐ และจากนโยบายและปฏิบัติการด้านความมั่นคงของรัฐ ทำให้การแก้ ปัญหาไม่ถูกจุด ไม่ได้ใจชาวบ้านที่เป็นมวลชนที่ดูแลเยาวชนโดยตรง ทำให้การแก้ปัญหาขาดความสอดคล้อง กับเป้าหมายการสร้างสันติสุขที่ยั่งยืน ซึ่งหากรัฐสามารถเข้าถึงปัญหาและนำไปสู่การแก้ปัญหาจากความ มั่นคงของผู้หญิงมารวมอยู่ด้วย จะช่วยให้การแก้ปัญหาดำเนินไปตามแนวทางของการรวมเอาทุกกลุ่มเข้าสู่ การแก้ปัญหาตามแนวทางของคำสั่งที่ 230/2557 เรื่องการจัดตั้งกลไกขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อ สันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (Office of information operation and public relation, 2014)

การมองความมั่นคงในมิติที่แตกต่างระหว่างผู้หญิงที่เป็นมุมมองจากด้านล่าง (a view from below) ที่แตกต่างจากมุมมองความมั่นคงจากรัฐอันเป็นมุมมองจากด้านบน (a view from above) ย่อม นำมาซึ่งการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ต่างกันด้วย เพื่อให้เกิดความสมดุลของความมั่นคงในมิติต่างๆ ซึ่งงานวิจัยนี้ มิได้มีเจตนาที่จะหักล้างหรือลดความสำคัญของความมั่นคงแห่งชาติ หากต้องการให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมใน การกำหนดและนิยามความมั่นคงจะนำไปสู่การสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน ซึ่งผู้หญิงมีความพร้อมที่จะเข้าไปเป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการสันติภาพ เพราะผลกระทบที่ได้รับทำให้ผู้หญิงจำนวนหนึ่งไม่อาจอยู่นิ่งเฉยและ พยายามที่จะสร้างพื้นที่ให้กับตนเอง ด้วยการเปลี่ยนตัวจากการเป็นเหยื่อของสถานการณ์มาสู่การเป็น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งจะได้อภิปรายถึงในส่วนต่อจากนี้

2. จากเหยื่อสู่ผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ในช่วงแรกการต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัวจากสถานการณ์ความรุนแรงทำให้ผู้หญิงกลุ่มนี้ รู้สึก เจ็บปวดและสิ้นหวังกับชีวิต บ้างก็รู้สึกเคียดแค้น นารี เจริญผลพิริยะ และ จันจิรา สมบัติพูนศิริ (Charoenpolpiriya and Sombatpoonsiri, 2009) เน้นว่า การเหยี่ยวครอบครัวผู้หญิงที่เสียหัวหน้า ครอบครัวมีความสำคัญ เพราะ “หากได้รับการเยียวยาที่ดี ทั้งด้านสิทธิ การชดเชย การศึกษาของลูก การส่งเสริมอาชีพ จะสามารถเลี้ยงลูกได้ดีขึ้น แต่ถ้าตกในสถานการณ์ลำบาก การอธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นจะถูกถ่ายทอด ออกมาเป็นความเจ็บปวดต่อเนื่องกันไป ส่งผลต่อสภาพจิตใจของลูกด้วยเช่นกัน” (Quotes in Supathit Sonthinuch, 2007) แต่เมื่อสามารถตั้งหลักได้ก็ทำให้มีความมั่นใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป ดังที่ผู้หญิงที่เป็นผู้ เข้าร่วมวิจัยที่ได้รับผลกระทบจากจังหวัดนราธิวาสสะท้อนว่า

“ในช่วงแรกที่มีถูกยิง ลำบากมาก ไม่รู้ว่าจะทำอะไร จะใช้ชีวิตต่อไปอย่างไร จะเลี้ยงลูก 4 คนด้วยตัวคนเดียวได้อย่างไร ตัวเราก็ไม่มีความรู้ ไม่เคยทำงานนอกบ้านมาก่อน แต่ดูตอนนี้สิ พอมีอาชีพเป็นหลักชิ้นมาได้ เราสามารถยืนได้ด้วยตัวเอง เลี้ยงลูกได้ดี ทุกคนได้เรียนหนังสือดี” (สัมภาษณ์, ผู้หญิงที่เป็นผู้ร่วมวิจัยจากอำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2557)

การได้พบกับกลุ่มผู้หญิงที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ทำให้พบว่าทุกคนมีลูกหรือหลานที่จะต้องดูแล ซึ่งส่วนใหญ่จะมีประมาณ 2-4 คน บางส่วนสามารถตั้งหลักได้ทางเศรษฐกิจ จากความช่วยเหลือของญาติพี่น้อง ทำให้มีอาชีพ เช่น บางคนรับจ้างญาติที่อาศัยอยู่ใกล้ๆ เพื่อที่จะดูแลลูกๆ และไม่ต้องออกเดินทางไปทำงานข้างนอก บางคนได้โอกาสเริ่มลงทุนทำธุรกิจเล็กๆ และเริ่มมั่นคงขึ้นในเวลาต่อมา บางคนไปทำงานรับจ้างที่ประเทศมาเลเซียเพื่อที่จะได้มีรายได้เพียงพอเลี้ยงลูกๆ จะเห็นได้ว่าการได้มีโอกาสตั้งหลักได้ทางเศรษฐกิจมีความสำคัญต่อผู้หญิง เป็นการกำจัดความวิตกกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงในชีวิตของตนและลูกๆ อันเป็นความจำเป็นพื้นฐานที่ผู้หญิงให้ความสนใจ (Gender practical needs) ผู้หญิงต้องการที่จะประคับประคองให้ครอบครัวสามารถผ่านวิกฤตทางเศรษฐกิจเป็นความสำคัญลำดับต้นๆ ที่มีความสำคัญ เพื่อจะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติ ซึ่งเป็นปัจจัยดึงผู้หญิงออกจากบ้านสู่พื้นที่สาธารณะ (Public sphere) ซึ่งปกติวัฒนธรรมท้องถิ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้หญิงมีบทบาทหลักในครอบครัว มีหน้าที่หลักในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี ในวิถีปฏิบัติท้องถิ่นผู้หญิงมุสลิมที่แต่งงานแล้วมักจะไม่ได้ทำงานหารายได้นอกบ้าน

ก่อนที่สถานการณ์ความรุนแรงในรอบนี้จะเกิดขึ้น ผู้หญิงมุสลิมกลุ่มหลักที่ใช้พื้นที่สาธารณะคือผู้หญิงที่เป็นชนชั้นกลางและกลุ่มที่มีการศึกษา ทั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัวของนโยบายผสมกลมกลืนของรัฐไทย (Pollachom, 2011) สถานการณ์ความรุนแรงล่าสุดได้นำพาผู้หญิงกลุ่มอื่นๆ ที่หลากหลายให้ต้องออกมาสู่พื้นที่สาธารณะเพิ่มมากขึ้น ผู้หญิงจำนวนหนึ่งสามารถสร้างพื้นที่ที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อส่งเสริมสันติภาพผ่านขบวนการภาคประชาสังคม (Pluemjai and Sungkharat, 2015) ซึ่งการแทรกแซงจากภายนอกมีส่วนสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงนี้

ผู้ร่วมวิจัยหลายคนกล่าวตรงกันว่า การได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้พวกเขาสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้ หลังจากสูญเสียสมาชิกผู้ชายในครอบครัว การแทรกแซงและความช่วยเหลือจากฝ่ายที่สามผ่านการเยียวยาจิตใจ การสร้างเครือข่าย และการเอื้ออำนวยโอกาส ทำให้ผู้หญิงสามารถลุกขึ้นยืนได้ด้วยตนเอง และเปลี่ยนจากเหยื่อเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง ผู้หญิงบางคนมีโอกาได้เรียนทักษะการพูดในที่สาธารณะรู้สึกว่าการเริ่มมีความมั่นใจ เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้นในการติดต่อกับราชการ ไม่ว่าจะต้องขึ้นศาลเกี่ยวกับคดีความ การติดตามผู้ต้องขัง การตามเรื่องเยียวยา ทำให้ต้องใช้ภาษาไทยมากขึ้น บางคนจากที่พูดภาษาไทยไม่ได้ก็เริ่มที่จะสามารถพูดภาษาไทยได้คล่องขึ้น เข้าใจวิถีปฏิบัติและขั้นตอนของทางราชการเพิ่มมากขึ้น ผู้หญิงมุสลิมที่เป็นชาวบ้าน สามารถที่จะเข้าหาความช่วยเหลือตามสิทธิที่ตนพึงได้ได้ดีขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น พวกเขายังสามารถขยายความช่วยเหลือและสร้างเครือข่ายการเยียวยาไปยัง

ญาติพี่น้อง และผู้คนในชุมชนและสังคมของตนอีกด้วย อย่างเช่นกลุ่ม “สตรีสานสัมพันธ์สู่สันติสุข” หรือ ซอซิก ที่เกิดจากโครงการเยียวยาครอบครัวผู้สูญเสียชีวิตและบาดเจ็บ จากกรณีความรุนแรงใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ สนับสนุนโดยศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

“ในแง่หนึ่ง เหตุการณ์ความรุนแรงก็ให้ประโยชน์ มันทำให้ผู้หญิงมุสลิมมีความรู้เพิ่มมากขึ้น บางทีรู้ขั้นตอนการดำเนินงาน การส่งต่อของทางราชการเป็นอย่างดี อาจพูดได้ว่า บางคนมีความรู้ดีกว่าข้าราชการเองด้วยซ้ำไป” (สัมภาษณ์ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาระบบการเยียวยา ของ คอ.บต. วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2557)

สำหรับผู้ที่ทำงานด้านการเยียวยาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากกว่าทศวรรษ เช่น นางสาวนารี เจริญผลพิริยะ นางโซรยา จามจรี ผู้ก่อตั้งกลุ่มเพื่อนครอบครัวผู้สูญเสีย และหัวหน้าโครงการผู้หญิงภาคประชาสังคม จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เห็นว่า งานเยียวยาไม่เพียงแต่จะช่วยบรรเทาความเครียดแค้น รักษาแผลทางจิตใจให้กับผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบเท่านั้น หากยังเป็นหนทางที่จะระงับความรุนแรงไม่ให้ขยายตัวออกไปด้วย ดังที่นางสาวปาตีเมาะ เปาะอีเตตาโอะ นายกสมาคมผู้หญิงเพื่อสันติภาพ หรือ We Peace กล่าวไว้ว่า “การทำงานเยียวยา เหมือนการสร้างให้คนที่ได้รับผลกระทบมีพลังที่จะลุกขึ้นมาต่อสู้กับปัญหาที่เกิดขึ้น อันนั้นคือเป็นกำลังที่จะสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่ด้วย” (อัสรา, 2555) กลุ่มผู้หญิงที่เคยเป็นเหยื่อหลายคนลุกขึ้นมาทำงานสร้างสันติภาพด้วยการเป็นผู้อำนวยการสานเสวนาระหว่างกลุ่มที่ไม่เข้าใจกัน เช่น กลุ่มทหารและประชาชน เป็นต้น เครือข่ายผู้หญิงในพื้นที่พยายามผลักดันให้มีตัวแทนและเสียงของผู้หญิงในการเจรจาสันติภาพระหว่างรัฐบาลไทยและมาร่า ปาตานี จะเห็นได้ว่า การที่มีคนเห็นศักยภาพของผู้หญิงและหยิบยื่นโอกาสให้มีส่วนร่วมในการสร้างสันติภาพ ผู้หญิงที่ต้องประสบความทุกข์ยากลำบากทั้งทางกายและจิตใจเหล่านี้ สามารถหล่อหลอมพลังขึ้นมาทำงานสันติภาพได้ แทนที่จะเป็นพลังด้านดั่งที่ผู้หญิงบางกลุ่มที่ถูกกลืนหายไปเป็นแนวร่วมขบวนการต่อสู้

3. ความท้าทายในการมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพของผู้หญิง

ในช่วงสิบปีที่ผ่านมาของสถานการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนใต้ ผู้ที่อยู่ในแวดวงประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างนายมุฮัมมัดอาบู ปาทาน สังเกตว่าผู้หญิงเข้ามาทำงานในภาคประชาสังคมมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ก็พบว่าในพื้นที่ทางสังคมนั้น ผู้หญิงยังอยู่กับเฉพาะบางงานเท่านั้น นักกิจกรรมทางสังคมสตรีคนหนึ่งตั้งข้อสังเกตว่า ผู้หญิงมุสลิมไม่ได้รับการสนับสนุนให้เข้าไปทำงานในตำแหน่งที่อำนาจในการตัดสินใจ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้ชายครอบครองอยู่

“ผู้หญิงมีส่วนร่วมในภาคประชาสังคมมากขึ้น อย่างไรก็ตามบทบาทของผู้หญิงยังจำกัดอยู่เฉพาะบางประเด็นและบางพื้นที่ ผู้หญิงทำงานในพื้นที่การเยียวยา และการช่วยเหลือทางมนุษยธรรมเป็นหลัก เราคงต้องทำงานเรื่องสิทธิสตรีกันมากขึ้นแต่ยังคงเสี่ยงเกินไปตอนนี้ กลุ่มผู้หญิงในพื้นที่เคยเสนอชื่อผู้หญิงสองคนจากภาคประชาสังคมให้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสภาที่ปรึกษา คอ.บต. [ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัด

ชายแดนภาคใต้” ซึ่งที่ปรึกษาทั้งหมดเป็นผู้ชาย แต่กลับไม่ได้รับการสนับสนุน” (นักกิจกรรมผู้หญิงจากจังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2557)

กลุ่มผู้หญิงในพื้นที่ที่มีความพร้อมที่จะเป็นส่วนหนึ่งในงานสร้างสันติภาพที่มากไปกว่างานช่วยเหลือทางมนุษยธรรม (humanitarian aid) ด้วยมีความหวังว่าจะสามารถร่วมสร้างการเปลี่ยนแปลงไปสู่สันติภาพ เครือข่ายภาคประชาสังคมผู้หญิงในจังหวัดชายแดนใต้และจากส่วนกลาง ได้พยายามเสนอให้มีผู้หญิงเข้าไปอยู่ในกลไกการแก้ปัญหาและการสร้างสันติภาพทั้งระดับพื้นที่และระดับชาติในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นและเหมาะสม โดยเฉพาะระดับการตัดสินใจ และเป็นส่วนหนึ่งของการพูดคุยสันติภาพระหว่างรัฐไทยกับตัวแทน BRN ในปี 2556-57 ที่ผ่านมา (Thai PBS, 2012) เพราะในการเจรจาอย่างเป็นทางการ บทบาทในการเป็นผู้ร่วมสร้างสันติภาพของผู้หญิงมักถูกละเลย “พลังของผู้หญิงในวันนี้ จะต้องช่วยเหลือตัวเองให้ได้เพื่อยุติความรุนแรงในบ้านเกิดของตนเอง ต้องพยายามเชื่อมประสานทุกภาคส่วนเพื่อคืนความสันติสุขมาสู่วิถีชีวิตพี่น้องในสามจังหวัดชายแดนใต้ ดังนั้น แนวทางหนึ่งที่ละเลยไม่ได้สำหรับเราคือการพัฒนาศักยภาพให้กับผู้หญิง เพราะผู้ชายคิดและทำแต่ในเรื่องรบ ใช้ความรุนแรง ใช้ทหาร แต่ผู้หญิงใช้ความรัก ความเป็นแม่ เราต้องฝึกอบรมวิธีการจัดการความขัดแย้งและสันติวิธี ใช้พลังชุมชน การทำสื่อ เพื่อนำไปสู่ความสนใจต่อปัญหาในพื้นที่สามจังหวัด ณ วันนี้ ไม่ว่าคุณจะทำอย่างไร สำหรับคนสามจังหวัด ล้วนแต่เป็นเหยื่อไม่โดยตรงก็โดยอ้อม ดังนั้น เครือข่ายผู้หญิงจะต้องขับเคลื่อนพลังเพื่อแสดงจุดยืน คือ ยุติความรุนแรง ยุติความไม่เป็นธรรมบนแผ่นดินที่นี้ให้ได้” (Thai NGOs, 2012)

สอดคล้องกับตัวแทนภาครัฐ อย่างอดีตเลขาธิการ ศอ.บต. พันตำรวจตรี ทวี สอดส่อง เห็นว่า มีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมในระดับการตัดสินใจให้มากขึ้น หมายรวมถึงการเมืองระดับท้องถิ่นระดับชาติ พ.ต.ท. ทวี เห็นว่าควรจะสนับสนุนให้มีผู้หญิงอยู่ในองค์กรและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับศาสนาด้วย ทั้งนี้เพราะมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง นอกเหนือไปจากประเด็นเรื่องสถานการณ์ความขัดแย้งความรุนแรงในพื้นที่ เช่น เรื่องความรุนแรงในครอบครัว ข้อพิพาทในครัวเรือน และเรื่องเกี่ยวกับมรดกตามหลักอิสลาม เพื่อสร้างความสบายใจในการพูดคุยหรือและให้ความเข้าใจและความเป็นธรรมแก่ผู้หญิง หากทำสิ่งเหล่านี้จะทำให้บรรยากาศโดยรวม ซึ่งอดีตเลขาธิการ ศอ.บต. เชื่อว่า ผู้คนมีความเชื่อมั่นในระบบยุติธรรม และความยุติธรรมในสังคมมากยิ่งขึ้น (สนทนากับ พ.ต.ท. ทวี สอดส่อง เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2557 ขณะนั้นยังดำรงตำแหน่งเลขาธิการ ศอ.บต.)

ผู้หญิงที่เข้าร่วมวิจัยของการศึกษานี้ แม้จะอยู่ชายขอบของกระบวนการสันติภาพ แต่ก็มีความหวังที่จะเป็นผู้ร่วมสร้างสันติภาพ ผู้หญิงกลุ่มนี้ขาดโอกาสและโครงสร้างที่เอื้อให้เสียงของเธอเป็นที่รับรู้ในที่สาธารณะ และขาดโอกาสทางโครงสร้างที่จะนำศักยภาพและมุมมองที่เป็นประโยชน์ในการสร้างสันติภาพมาใช้อย่างเต็มที่ รวมทั้งมีความพร้อมที่จะเปิดรับการพัฒนาศักยภาพและทักษะที่จำเป็นเพื่อที่จะทำหน้าที่ในการสร้างสันติภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากการพัฒนาสตรีเป็นไปอย่างถูกทางจะนับเป็นโอกาสที่สำคัญในการส่งเสริมศักยภาพผู้หญิง และช่วยเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ระหว่างเพศให้มีความ

เสมอภาคเท่าเทียมยิ่งขึ้นกว่าก่อนที่จะเกิดความขัดแย้งและความรุนแรง ดังปรากฏให้เห็นในหลายประเทศ (Dijkema, 2001; Koch, 2008)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยนี้ทำให้เห็นว่า ผู้หญิงผู้ได้รับผลกระทบที่เข้าร่วมการวิจัยนี้ให้ความสำคัญความมั่นใจในการใช้ชีวิตประจำวัน จึงมองความมั่นคงจากมุมมองที่มาจากความหวังที่มีต่อความปลอดภัยของตนและครอบครัวในสถานการณ์ความขัดแย้ง ซึ่งดูเหมือนเป็นเรื่องส่วนตัวมากกว่าที่จะเป็นประเด็นทางการเมือง ในแง่นี้ทำให้กระบวนการสันติภาพในหลายประเทศละเลยความมั่นคงจากมุมมองของผู้หญิงที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคงในมิติที่แตกต่างจากผู้ชาย หากมีการเปิดพื้นที่รับฟังความหวังกังวลของผู้หญิงกลุ่มต่างๆ ขึ้นอย่างกว้างขวาง ก็หวังได้ว่าการแก้ปัญหาจะเป็นไปในทิศทางที่ไม่ซ้ำเติมสถานการณ์ โดยเฉพาะผู้หญิงกลุ่มรากหญ้านั้นยังขาดประสบการณ์ในงานด้านความมั่นคงและกระบวนการสันติภาพ การสร้างโอกาสให้ผู้หญิงสามารถสื่อสารประเด็นความมั่นคงของตนเองได้ อย่างเช่นการใช้กระบวนการสานเสวนาที่งานวิจัยนี้นำมาใช้ ทำให้ผู้หญิงได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนปัญหาที่ต่างคนต้องเผชิญ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพยายามทำงานเพื่อสร้างสันติภาพในพื้นที่ด้วยวิธีการต่างๆ และแลกเปลี่ยนมุมมองต่อสังคมแห่งสันติที่ต่างก็คาดหวังให้เกิดขึ้นในบ้านเกิด ทำให้ผู้หญิงตระหนักว่าตนเองจำเป็นต้องพัฒนาบทบาทในการสร้างสันติภาพ โดยหวังให้มีตัวแทนหรือประเด็นของผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมในการเจรจาสันติภาพ การติดตามและดำเนินการตามข้อตกลงสันติภาพ การวางแผนฟื้นฟูสังคมหลังความขัดแย้ง ปฏิบัติการรักษาสันติภาพ รวมทั้งงานด้านความมั่นคงและความยุติธรรม และการบริหารงานบริการสาธารณะ

แต่ความท้าทายหลักที่ยังประสบอยู่ก็คือ การเอาชนะอุปสรรคการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการเพื่อแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Simone Filippini (2015) ที่พบว่าในหลายประเทศที่มีความขัดแย้งที่ใช้อาวุธยังไม่มีการสนับสนุนผู้หญิงอย่างเพียงพอที่เปลี่ยนผู้หญิงจาก “เหยื่อ” (Victims) ไปสู่การเป็น “ผู้ตัดสินใจ” (Decision-makers) ในกระบวนการสันติภาพ Simone ตั้งข้อสังเกตว่า หลังจากที่ยอดการสหประชาชาติผ่านมติความมั่นคงที่ 1325 ออกมา 15 ปี แล้ว ในบรรดา 193 ประเทศสมาชิกที่ลงสัตยาบัน มีเพียง 46 ประเทศนั้นที่แจ้งว่าจะมีการพัฒนาแผนระดับชาติตามแนวทางของมติ 1325 ซึ่งประเทศไทยเองยังไม่ชัดเจนถึงการนำกรอบ UNSCR 1325 มาใช้อย่างเป็นทางการ เนื่องจากรัฐบาลไทยปฏิเสธว่า ความขัดแย้งและความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังไม่นับว่าเป็นความขัดแย้งที่ใช้อาวุธ (armed conflict) ตามเกณฑ์ของกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ [แต่ความขัดแย้งในประเทศนับเป็นความขัดแย้งด้วยอาวุธที่ไม่ใช่ความขัดแย้งระหว่างประเทศ (non-international armed conflict) อ้างใน ชายด์ โจวเจอร์ อินเตอร์เนชันแนล และ มูลนิธิผสานวัฒนธรรม (2557)]

นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่มีประเทศใดได้รับงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอที่จะพัฒนาแผนนี้ขึ้นมาให้เป็นจริงได้ การไม่ปฏิบัติตามมติที่ 1325 นั้นเป็นต้นทุนที่สูงเพราะผู้หญิงมักเป็นตัวแทนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและสังคมที่แข็งแกร่ง การกีดกันผู้หญิงจากการใช้งบประมาณเพื่อสร้างสันติภาพและสร้างรัฐชาติในประเทศของตนนั้นถือเป็นภัยคุกคามความมั่นคงโลกด้วยเช่นกัน เพราะไม่มีมีการใช้งบประมาณเพื่อสร้างกลไกในการสร้างความเสมอภาคให้กับผู้หญิงได้ ผู้หญิงจึงยังอยู่ชายขอบของงานสร้างสันติภาพและความมั่นคง ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอ ทั้งเชิงโครงสร้างและงบประมาณ ในขณะที่ประเทศต่างๆ หุ่่งงบประมาณมหาศาลให้กับความมั่นคงด้านการทหาร ในทัศนะของ Simone การหุ่่งงบประมาณไปที่การทหารไม่ได้ช่วยให้ลดการก่อตัวของฝ่ายสุดโต่งที่ใช้ความรุนแรงต่อต้านรัฐลงไปได้ ซึ่ง Simone มองว่าปัญหาความมั่นคงในชีวิตประจำวันก็ควรที่จะต้องได้รับการดูแลอย่างจริงจัง ซึ่งงานด้านนี้เป็นจุดสนใจและความต้องการของผู้หญิง เช่น ระบบโรงเรียนและการศึกษา ความยุติธรรม บริการสุขภาพ การฝึกทักษะต่างๆ การมีรายได้ขั้นพื้นฐาน เพราะปัญหาพื้นฐานที่นำมาซึ่งการต่อต้านไม่ได้รับการแก้ไข ฝ่ายสุดโต่งรุ่นใหม่ๆ ก็พร้อมที่จะเกิดขึ้นได้เสมอ

สรุป

กระบวนการสร้างสันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ขาดผู้หญิงเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ ทั้งที่ผู้หญิงต้องแบกรับภาระอันเป็นผลพวงของปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงที่เกิดขึ้นตลอดมาทั้งในครอบครัวและพื้นที่สาธารณะ ผู้หญิงมีบทบาทในการเยียวยาบาดแผลทางกายและทางจิตใจของผู้ได้รับผลกระทบนับตั้งแต่เหตุการณ์ความรุนแรงระลอกนี้เริ่มเมื่อปี 2547 รวมทั้งการเยียวยาความสัมพันธ์ของผู้คนกลุ่มต่างๆ ในชุมชน เพราะผู้หญิงมีความใกล้ชิดกับครอบครัวและชุมชน ผู้หญิงใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชน พลังของผู้หญิงจึงเป็นความหวังหนึ่งที่จะสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจและฟื้นคืนความสัมพันธ์ในชุมชนและสังคมให้กลับมาเกื้อกูลต่อกัน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการบ่มเพาะเมล็ดพันธุ์แห่งสันติและสร้างสันติภาพ ผู้หญิงถือเป็นทรัพยากรและกลไกสำคัญในกระบวนการสันติภาพที่ถูกละเลยโดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงชายขอบ หากกระบวนการสันติภาพสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนที่หลากหลาย และนำศักยภาพที่มีอยู่มาใช้อย่างเต็มที่ก็ย่อมนำมาพาการแก้ปัญหาไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์และยั่งยืน

References

- Boonrith, B. (2013). Southern Insurgency in the Three Border Provinces, Local People Identity and Government Official Behavior. *Kasem Bundit Journal*. 14(2), 46-58.
- CEDAW Watch Thailand. (2008). *Extinguishes the Deep South Fire by femininity*. Retrieved on 7 November 2016, from <https://cedawwatch.wordpress.com/2008/02/01/>
- Charoenpolpiriya, N. and Sombatpoonsiri, J. (2009). *Peace Witness: Whispers from the Silence*. Nakornpathom: Research Center for Peacebuilding, Mahidol University.
- Dijkema, Claske. (2001). *Why study gender and conflict together?*. Retrieved on 12 February 2015 from http://www.irenees.net/bdf_fiche-analyse-801_en.html.
- Din-a, A. (2015). *When the women in the Deep South are forced to engage into the public striving for peace*. Retrieved on 8 November 2016. from <http://oknation.nationtv.tv/blog/shukur/2015/05/04/entry-1>
- Filippini, Simone. (2015). *Time to Fund Women's Role in the Cause of Peace*. Retrieved on 1 April 2015 from <http://www.theguardian.com/global-development/2015/mar/09/international-womens-day-fund-womens-role-peace>.
- Jitpiromsri, S. (2014). *Unlistenable truth: Violent conflict in the southern border/Patani and a decade of confusing reality and uncertain alternatives*. Retrieved on 7 November 2016, from <http://www.deepsouthwatch.org/en/node/5974>
- Koch, Julie. (2008). *Does Gender Matter in Fragile States?*. DIIS Policy Brief, Danish Institute for International Studies: København, Denmark.
- Mansumittrchai, P. (2015). Mercy Message : A Path to Peach. *Journal of MCU Peace Studies*, 3 (2), 162-175.
- Office of information operation and public relation. (2014). *Launching a project on "Harmonious talk" inviting every group to the talk*. Retrieved on 17 June 2015. from https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=824702987588110&id=724257810965962&substory_index=0.
- Panpetch, S. and Ramansiriwong, A. (2011). *The Deep South violence cause 2,295 widows and 4,455 orphans*. Retrieved on 7 November 2016, from <http://www.isranews.org/south-news/stat-history/item/3204>.

- Phramaha Hansa Dhammahaso. (2013). Justice in view of the historical Buddhist. *Journal of MCU Peace Studies*, 1(2),1-10.
- Pluemjai, S. and Sungkharat, U. (2015). Peace Development in Southern Border Provinces: The Women's Story. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 10(1), 225-243.
- Pollachom, T. (2011). In-Between Space: Experience and Identity of Pattani Muslim Women in Modern Education System. *Rubaiyat*, 2 (3), 146-189.
- Sompong, S. (2016). A Critical Analysis of Communication Pattern for Peace in the Online Media by Buddhist Peaceful Means: A Case Study of Komchadluek.Net. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(1), 137-154.
- Sonthinuch, S. (2007). "Mental healing" Victims of the South Fire to "Metal security. Retrieved on 26 December 2016 from <http://oknation.nationtv.tv/blog/editnews/2007/09/24/entry-2>.
- Suwanbubbha, P. et al. (2016). *Buddhism and Majority-Minority Coexistence in Thailand*. The Religion Politics Conflict Desk of the Swiss FDFA Center for Security Studies, ETH Zurich Institute of Human Rights and Peace Studies, Mahidol University. Bangkok: Printery.
- Tangpitakkul, T. (2015). Peace Building Process in Southern Border, Thailand: Case Study for Soelor Village, Rieng Sub-District, Ruso District, Narathiwat. *National Defence Studies Institute Journal*, 6(3), 39-50.
- Thai NGOs. (2012). *Rights and Roles in Peace Process*. Retrieved on 3 April 2016 from <http://thaingo.org/thaingo/node/1969>.
- Thai PBS. (2012). "Women's Network in the South" proposes the Thai state to get Women Involve in Problem Solving at all Levels. Retrieved on 3 April 2016 from <http://m.news.thaipbs.or.th/content/>
- Wises, S. and Chantima, C. (2016). The Procedure to Formulate the Charter on Natural Resource Management by Public Deliberation: Case study on Phayao Lake. *Journal of MCU Peace Studies*, 4 (2), 38-56.